

روایتی از گشت و گذار در تاریخی ترین بازار فرش قم

زیر سقف تیمچه

می شود و بی اختیار تناسب، تقارن و زیبایی آن آدم را متحیر و مبهور می کند. تیمچه در طول عمر صد و اندی ساله خود از تاجر و باربر گرفته تا حجره دار و گردشگر آدم های زیادی را به خود دیده است.

● شمشه کاری های آجری با پنجره های ارسی

خوب که دقت می کنی متوجه می شوی نقوش استفاده شده در سقف تیمچه به لحاظ هندسی با فرش ایرانی رابطه دارد و این هماهنگی، احساس آشنایی بیننده را برمی انگیزد. در نگاهی کلی، کف بنا عناصر ساده و خالصی را می بینیم و همین طور که چشمان به سمت بالا پیش می رود، شاهد عناصر ریزتر و پردازش نور کنار آن هستیم. بی شک معماری چشم نواز صحن مرکزی تیمچه، زبان را به تحسین ذوق و سلیقه سازنده این شاهکار می گشاید. سقف تیمچه بزرگ قم به اصطلاح سه چشمه است که بخش وسط و مرکزی آن دهانه ای به طول ۱۵ متر و در ارتفاع ۱۵ متری از کف آن قرار دارد و در مجموع طول سقف تیمچه ۲۸ متر است؛ آن هم بدون ستون که نشان از محاسبه گری دقیق و مهارت بالای طراح و سازنده آن دارد که باید به هنر و همت او دست میریزاد گفت.

این سازه قدیمی از جنبه هنر معماری، وسعت بنا و تزئینات به کار رفته در آن از جمله بناهای تاریخی منحصر به فرد به شمار می رود که شمشه کاری های آجری با اسلوب رسمی بندی، یزدی بندی و همچنین درب و پنجره های ارسی گره چینی شده طبقات فوقانی و مقرنس های گچی نمای جبهه شمالی از برجسته ترین تزئینات بنا محسوب می شود.

صحن مرکزی تیمچه شامل دو طبقه حجره است که در طبقه همکف آن ۲۷ حجره و دکان قرار دارد که کوچک ترین بخش تشکیل دهنده بازار و محل کسب است و در طبقه فوقانی نیز ۱۵ حجره قرار دارد که بیشتر به عنوان دفاتر

تیمچه بزرگ بازار سنتی قم با بزرگ ترین سقف ضربی ایران، اوج هنر و معماری زمان خود بوده و با قدمتی نزدیک به ۴۰۰ سال در مرکز شهر مقدس قم، دارای سراهایی با معماری بدون سقف است. این سراها در حقیقت همان کاروانسراهای درون شهری هستند که در راسته بازارها قرار داشتند و شمار و وسعت آن ها نشان دهنده اهمیت اقتصادی این شهر بود. این بنا از آثار ارزشمند هنری و معماری ایران است که توسط استاد حسن قمی مشهور به معمار باشی طراحی و اجرا شده و بانی آن تاجر بزرگ قم، حاج سید محمود طباطبایی بوده است. این تیمچه که یکی از سه تیمچه تاریخی شهر قم است، برای تجارت و خرید و فروش قالی و فرش ساخته شده و امروزه فرش دستباف قم مهم ترین محصول صناعی و فروش این تیمچه است. ساخت طاق تیمچه بزرگ با دهانه ۱۶ متر و ارتفاع ۱۵ متر از جمله شاهکارهایی است که با تیمچه امین الدوله در کاشان برابری می کند.

● انگار بنا با آدم حرف می زند

با عبور از شلوغی راسته بازار در جوار بدنه آجری بازار به ورودی تیمچه قم می رسم. زیر طاق گنبدی شکل گچی، سردری کوچک و سبزرنگ با در چوبی بزرگ آدم را به تماشای یکی از زیباترین و اصیل ترین تیمچه های ایران زمین دعوت می کند.

نزدیک ظهر است، با گذر از سه پله به راهرو نیم هشتی با ابعاد سه در پنج و نیم متر قدم می گذاریم؛ فضایی که طرفین حجره های فرش فروشی قرار دارد. پس از عبور از راهرو اصلی، وارد صحن مرکزی و فضای اصلی تیمچه قم می شویم. انگار تمام بنا با آدم حرف می زند. فضا عجیب روشن است که نتیجه جانمایی درست نورگیرها در سقف بناست. در همان نخستین لحظه های ورود، جذب معماری منحصر به فرد سقف می شوی چشم ها ناخود آگاه به سقف دوخته

آن روز که استاد «حسن معمار باشی» ساخت تیمچه را آغاز کرد، هیچ کس نمی دانست این بازارچه که امروز مانند نگینی در دل بازار قم می درخشد، به اثری بی نظیر تبدیل خواهد شد. امروز بازار قم بدون تیمچه و تیمچه بدون نام استاد حسن معمار باشی بی معناست. معمار تیمچه بازار قم که ۱۱ مرداد ۱۳۷۶ به شماره ۱۹۰۲ در فهرست آثار ملی ایران قرار گرفت، حالا در صحن حیاط حرم حضرت فاطمه معصومه (س) در نهایت گمنامی آرمیده، اما آوازه هنرش در جهان پیچیده است. تیمچه بزرگ بازار سنتی قم حاصل هنر اوست.